

7me Année. — N° 8.

Août 1914

NORMANDA STELO

BULLETIN MENSUEL

Organe de la Fédération Espérantiste Normande

ÉDITÉ PAR LE GROUPE DE ROUEN

Rédaction & Administration

MM. Liébard et Leroux

41, rue de la Vicomté, Rouen

Abonnements

Un an..... 2 fr. : 0.80 (spm)

Ce numéro..... 0 fr. 20

Grâce à l'ardeur des **ESPERANTISTES** pour leur langue
LES ANNONCES DE "NORMANDA STELO"

sont lues aux quatre coins du Monde, cependant, leur prix est des plus modérés

1 page, une fois 20 fr.; un an 200 fr.
 1/2 page » 12 fr.; » 120 fr.

1/4 page, une fois 8 fr.; un an 80 fr.
 1/10 page, « 3 fr.; « 30 fr.

La sola internacia insigno estas
LA VERDA STELO "GASSE"
 kun ore skribita vorto "ESPERANTO"

MODELO REGISTRITA	1 ekz	10 ekz
KRAVATPINGLO verda steleto fr.	0.75	6.00
INSIGNO - pinglo aŭ broĉo	0.75	6.00
» - butono	0.90	7.00
ĈENSIGNO - kun stelo sur la		
du flankoj	1.25	10.00

afvankite
 Rabataj prezoj po grande por GRUPOJ, Espe-
 ranto-oficejoj kaj ilbrejoj. Mendu ilin al via GRUPO
 au per postkarta mandato al Generala Agento :
Sr Maurice FLAVIGNY, 18, place de l'Hôtel-
 de-Ville, Le Havre (France)

NORMANDA STELO est envoyé
 gratuitement chaque mois à titre de
 propagande à de nombreuses sociétés,
 aux Syndicats d'initiative, aux Cham-
 bres de Commerce, aux principaux
 fonctionnaires, Consuls, Négociants,
 Industriels, Hôteliers, Cafetiers, Coif-
 feurs, aux Fédérations Espérantistes,
 à de nombreux Groupes Espéran-
 tistes de France et de l'Etranger.

*Fait un service régulier d'échange avec
 les autres journaux & revues*

ANTHRACITE, CHARBONS & COKES

BOIS
de Chauffage
 & D'ALLUMAGE
Charbons de Bois
TOURBES

TÉLÉPHONE 21.71
 Maison V. FIEFFÉ, fondée en 1900

G. CHANUT, S^r
 40, Rue Lafayette

ROUEN

Téléphone 7.66

13^A, Route
 de Neufchatel
ROUEN

DÉMÉNAGEMENTS

BIENAIMÉ

GARDE-MEUBLES

Téléphone 7.66

Près de la Place
 Beauvoisine

FOURNITURES GÉNÉRALES POUR CAVES
MACHINES A RINCER ET BOUCHER LES BOUTEILLES
PORTE-BOUTEILLES ET ÉGOUTTOIRS

Porte-fûts robinets, cire, capsules, etc.

Maison DUVAL Frères
Ve G. DUVAL et H. SCHAEFFER, Suc^e

18, rue Alsace-Lorraine, ROUEN. - Tél. 9.54

Ateliers de Fabrication et de Réparation
 55, 57, rue des Augustins

A cette adresse : Magasin de vente d'Articles de Laiterie

CIDRES, BOISSONS de CIDRE

fermentés, prêts à boire ou sortant du pres-
 soir, pour bouillir en cave au gré du client.
 Petites et grosses provisions.....

MAISON DE CONFIANCE

BRASSERIE DES PRAIRIES ST-GERVAIS

Léon TÉNIÈRE

99, Avenue du Mont-Riboudet, ROUEN

SI

VOUS AVIEZ FAIT INSÉRER UNE ANNONCE . . . . .
 A CETTE PLACE
 . . . ELLE AURAIT ÉTÉ CERTAINEMENT REMARQUÉE
PETITE DÉPENSE . . . . . GROS PROFIT

GALVANISATION ROUENNAISE

Rue de la Ferme prolongée

TÉLÉPH. 14.37

GALVANISATION A FAÇON

E. GOMICHO

PLAQUES ÉMAILLÉES EN TOUS GENRES

TÉLÉPHONE 14.37

18 et 20, Rue Lafayette — ROUEN

TÉLÉPHONE 14.37

LITTÉRATURE ÉTRANGÈRE

Nous avons créé cette rubrique pour répondre au désir de nos lecteurs qui se déclarent friands de connaître un peu la littérature des pays étrangers, particulièrement celle des régions de langues peu connues. D'autre part un grand nombre d'Espérantistes (français et étrangers) demandent à trouver des textes français qu'ils puissent lire aidés de textes Esperanto. Nous indiquerons toujours à cet effet le volume où nous aurons été autorisés à puiser. NOUS ESPÉRONS FAIRE AIMER AINSI L'ESPERANTO AUX FRANÇAIS ET LE FRANÇAIS AUX ESPÉRANTISTES.

LES GALOCHES

Fragment d'un ouvrage de Iŝhakov ; langue Tartare (Kuzneck), traduit en *esperanto* par JUSUF KAZAKOV.

Tradukila en Esperanton de Iŝhakov, en ORIENTA ALMANAKO, literatura aldono de ONDO DE ESPERANTO - Moskvo.

Ayant reçu de l'argent l'instituteur Nasir sortit tout joyeux dans la rue, faisant sonner agréablement les pièces de monnaie dans la poche de son pantalon. Maintenant, pensait-il, je vais pouvoir acheter des galoches (1) neuves, car mes vieilles sales galoches ont un trou, et l'eau et la boue y font *chekert*. *chekert* sur tous les tons. Nasir, palpant la monnaie dans sa poche, se

(1) Pour adapter ce récit à nos usages nous devons entendre par galoches des sabots et par bottes des chaussons.

réjouit de penser qu'il va, tout de suite, dans une boutique, acheter des galoches neuves, aussi se dirige-t-il rapidement vers le bazar.

Voici une grande flaque de boue. Il pourrait prendre une autre route ; mais il décide de passer tout droit au travers de cette petite mare pour montrer son courage. Lentement il traverse la boue d'un bord à l'autre. Ayant atteint la terre sèche, il constate que l'eau coule de tous les trous de ses galoches et que pendant qu'il marche elles semblent bailler, raler, agoniser. Nasir connaît très bien et en détail tous les trous de ses galoches ; comment l'eau coule, comme d'une pompe, à l'avant et sort, comme une source, par le talon, et combien les pieds se mouillent et se salissent. Mais voici le jour de la vengeance. Les trois roubles qui sont dans sa poche vont le délivrer, il va pouvoir rejeter ses désagréables galoches. Vite., plus vite.. au bazar. Maudites galoches, je vais me venger.

Sur la route du bazar, à la montre d'un magasin il voit une immense galoché-réclame, et il sourit; ho! Attendez un peu,

AVIADISTOJ

LERNU ESPERANTON HELPAN
LINGVON INTERNACIAN

je vais en acheter. Savourant déjà sa vengeance il avance pal-
pant de nouveau sa monnaie. C'est mon argent, pense t-il, il est
à moi, je l'ai touché de mes trois élèves ; je les ai instruits
pendant un mois et chacun d'eux m'a payé un rouble. Mainte-
nant il a le moyen d'acheter des galoches très chaudes, bien
douces, elles lui feront oublier les souffrances passées. Il se
sent déjà comme dans de bonnes galoches neuves ; un vrai pa-
radis !

Il entre dans un magasin de Galoches, le rêve se réalise, il
chausse de nouvelles galoches. Les vieilles sont enveloppées
dans du papier, il les prend et sort du magasin. Quel plaisir,
comme c'est agréable ! Si tout le monde possédait des galo-
ches neuves le bonheur universel serait réalisé. Malheur à qui
n'a pas des galoches neuves. Le pied bien chaussé influe sur
tout le corps, comme si les pieds commandaient à la tête, com-
me si en ce moment ce n'était pas sa tête qui rêve et pense, com-
me si c'étaient ses pieds qui le fissent. Nasir paradant sur
la route se sentait comme un vainqueur triomphateur. En pen-
sée il s'adressait à la boue : oui c'est comme cela tu ne peux

plus salir mes pieds, non pas du tout. Les galoches coûtent deux-cent-vingt-cinq kopeks, oui !...

Juste en cet instant il sent que de l'eau sale tombe goutte à goutte sur son habit. Les vieilles galoches avaient imbibé le papier qui les enveloppait. Sans hésitation Nasir pour se venger les jette dans la rivière qui cotoie la route.

Il lui restait soixante quinze kopeks en poche, il décide d'aller diner au restaurant. En traversant le marché au foin de Kazanja toujours malpropre il était fier et ressemblait à un général qui vient de prendre une citadelle. Tous les marchands tartares lui laissent le passage à l'aspect de l'éclat de ses galoches neuves. D'un air digne Nasir entre dans le restaurant. Il voit une pancarte : Veuillez retirer vos galoches. L'inscription lui parut illogique, ridicule ; toutefois Nasir obéit ; de mauvais gré il quitte ses galoches dans l'antichambre et entre dans la salle. Il mangea sa portion de grand appétit, et se hâta de sortir pour prendre ses belles galoches.

Où donc sont-elles ? Il cherche dans la chambre aux galo-

ches, cherche, cherche encore.... et ne trouve pas. Le portier aussi cherche... en vain. Les clients du restaurant sortent l'un après l'autre, et dans la chambre aux galoches il n'en reste plus une. Le dernier espoir est perdu. Nasir retourne chez lui sans galoches, par le marché au foin, boueux, en choisissant les endroits les plus secs. Voici qu'un pied tombe dans l'eau, les bottes sont toutes mouillées et le malheureux Nasir tout chagrin gémit ho galoches, galoches !

TUFFIERE

10me CONGRÈS UNIVERSEL D'ESPERANTO - PARIS 2 au 9 AOUT 1914

Nombre de Congressistes au 25 Juin : 3248 - Programme ;

Samedi 1er Août à 13 h. 1/2. - Ouverture de l'Akceptejo, salle Gaumont ; à 14 h., Mairie du 5me, Place du Panthéon, Assemblée Générale de S.F.P.E.

Dimanche 2 Août à 10 h. - Election des naciaj delegitoj, à 11 h., services religieux : Catholiques à Notre-Dame, Protestants à l'Oratoire du Louvre ; à 21 h. Ouverture solennelle du Congrès.

Lundi 3 Août à 10 h. - Ass. des Délégués ; à 14 h. ouverture solennelle du Congrès de U. E. A., le soir fête gratuite à Magic City.

Mardi 4 Août - Séances de travail. Le soir au Théâtre des Champs Elysées représentation de GEORGES DANDIN, SOCRATE (2 actes du Dr Richer), le RADEAU DE LA MÉDUSE (de Tristan Bernard).

Mercredi 5 Août - Réunions de spécialistes, le soir, même programme que mardi.

Jeudi 6 Août - Excurs. à Versailles, le soir fête à Gaumont.

Vendredi 7 Août - Séances de travail, le soir Bal à Bullier

Samedi 8 Août à 13 h. - Concours d'Eloquence, le soir fermeture du Congrès.

Dimanche 9 Août - Le matin, services religieux, l'après-midi, excursions à St-Denis, (0.55)

Excursions. - Promenades accompagnées dans Paris, aux bords de la Marne (1.50), à Fontainebleau (voyage et déjeuner 9 fr.), à St-Germain (voyage et déjeuner 5 fr.) Après le Congrès : en Touraine, en Champagne, aux Vosges, en Limousin et surtout en Normandie. = Pour cette dernière, il y avait 92 inscriptions au 20 juillet, reçues de : Allemagne 13, France 11, Danemark 9, Bohême 6, Angleterre 4, Autriche 4, Moravie 4, Russie 4, Ecosse 4, Algérie 3, Pologne 2, Roumanie 2, Tyrol 2, Hongrie 1, Suisse 1, etc.

ENKONDUKO AL ESPERANTO
PER HISTORIO DE LA NACIAJ LINGVOJ
parto franca

ORIGINALE VERKITA EN ESPERANTO DE

DOKTORO PANEL

Sekvo (Vidu de la numero de Majo 1914.)

En lastaj jaroj, ni legis kritikojn pri la neperfekteco de lingvoj
artefaritaj kaj pli speciale de l'Esperanto, tial ni havas emon

al kredo ke oni ne povas trafi la perfektecon de la naciaj lingvoj, ni devos forjeti tian opinion. La historio montras al ni ke la naciaj lingvoj ne havas perfektecon, ke la plej komplikataj problemoj estas solvitaj per ridinde simplaj rimedoj. Kiuj celas perfektecon, komplikitajn solvojn, neniel sekvas la vojon kiun la homaro uzis en la kreo de la lingvoj.

Do revenante al nia temo, la formo "*amatum habeo*" estis ĉe la Latinoj estantecon, maltrafe en kelkaj okazoj oportunaj ĝi montris la estantecon kiu estis rezultato de antaŭaj faktoj, kaj malprave ĝi havis estintecan signifon. Tiu escepto iĝis iom post iom regulo kaj la franca formo "*j'ai aimé*" iom malĝuste, malrajte se vi volas, havas nur sencon de estinteco; malbona kutimo estas sankciita, la malĝustecon ni ne plu perceptas.

Por la Turkoj, por tiuj de la praepokoj, "amo al mi" aŭ "*severdi*" estas same amo kiu ne aperas ĉe mi en la nuna momento, estas amo kiun mi ricevis antaŭe. Jen kial "*di*" estas signo de estinteco.

Kompreneble la Turkoj kiuj diras "*severdim*" (mi amis) ne plu scias ke iliaj prapatroj faris konscie aŭ nekonscie la rezonadojn kiujn mi ĵus analizas. Per "*er*" ili vidas verbon; per "*di*" estintecon.

La fakto ke la homa spirito povas esti kontentigita per tiel malforta kaŭzo kiel estas la analizo de la pensoj kiuj alkondukis la formojn de estinteco en la verbojn estas tiel malfacile akceptebla ke mi kredas utile insisti.

La parolantoj estas tiom malmulte postulemaj ke la solvo kiu utilis al ili por alkonduki la estintecon ŝajnis al ili ankaŭ sufiĉa por alkonduki la estontecon. Oni povus pensi ke du kondiĉoj tiel malaj kiel la estinteco kaj la estontecon bezonas esti montrataj per tre malaj rimedoj, tia estus certe la konkludo de teoriistoj. La popolo kiu parolas estas neniel komplikema, kiel ĝi vidis en "*j'ai aimé*" estintecon tiel kiam ĝi bezonis krei estontecon ĝi uzis ree la verbon "*avoir*" kaj diris: "*j'aimer ai*" (*j'ai à aimer*), tio estas: "mi ami havas"; io farota ne estas farata nek farita.

La fakto ke la Turkoj ne vidas pli klare pri ilia vorto "*seper-*

dim " montras ke. ĝis ia grado, ilia lingvo alproksimiĝas al la fleksitaj lingvoj. Tamen oni ne devas trograndigi tiun vidpunkton; en ĉiuj lingvoj la kreo de la vortoj estis en la komenco tre facile videbla, detalebla, komprenebla, sed tia kreaĵo, pro ofta uzo, iĝis ne rimarkita, konservis sian akiritan signifon aŭ modifis ĝin kaj oni ne plu povas diri kial nek kiel ĝi havas tiun-ĉi aŭ tiun alian signifon. P eskaŭ ni rajtas diri ke la vortoj kiel turke: "*sever, severili*"; france: "*ai aimé, aimerai*" iĝis radikoj, ke oni ne plu vidas kiel nek kial ili posedas sian signifon.

Tial mi anoncis ke la turkaj silaboj "*er*" kaj "*di*" estus por ni oportuna rimedo por aliri la studon de la radikoj en la lingvoj; studo kiu estas, por Esperantistoj, tiel grava ke miku-raĝas diri ke de la kompreno de la radikoj dependas la sorto de l'Esperanto; ĉu vivo, ĉu morto.

Kun tiu-ĉi studo ni komencas la ekzamenon de la arĵaj lingvoj.

KIO ESTAS RADIKO

Ĉiuj lingvoj, sen eĉ unu escepto, kiujn oni ekzamenis per la metodo de la kompara gramatiko sin montras formataj per du elementoj.

1e Radikoj simbolaj, france: *racines attributives*;

2e Radikoj montraj, france: *racines démonstratives*;

Por eviti konfuzon mi tuj anoncos ke la radikoj simbolaj estas ankaŭ nomataj radikoj nomaj aŭ verbaj. Ili esprimas agon aŭ staton.

La radikoj montraj estas ankaŭ nomataj radikoj pronomaj, pro ilia deveno, kion ni vidos poste, aŭ radikoj formaj, pro ilia ago ĉe la vorto. Por ni Esperantistoj la kompreno de tiuj du elementoj estas sufiĉe simpla. La radiko simbola estas tio kion ni nomas niaj radikoj, ni nur devas atenti unu punkton, ke ni ne scias kio estas radiko; paŝo post paŝo ni eklernos tion kio estas radiko. La radiko montra estas tio kion ni nomas prefiksoj kaj sufiksoj.

De la fakto ke oni nomas iafoje la simbolajn radikojn nomaj au verbaj radikoj, oni ne devas konkludi ke ili havas econ de

substantivoj aŭ de verboj. "La radiko simbola, diras Bopp kaj Breal (A) montras ideon loĝatan super kaj ekster ĉiu gramatika kategorio "Ehar" kion ni tradukas per (porti) pro manko de esprimo pli ĝenarala [kiun ni Esperantistoj povas ekzakte traduki per (port)] povas naski substantivon signifantan: ĉu portisto, ĉu portaĵo (pako) kaj ankaŭ verbon."

Ĉe alia loko, Bopp diras (B): "Ekzistas en sanskrito kaj en la lingvoj de la sama familio du klasoj de radikoj.

"La unua kiu estas la pli multe nombra produktis verbojn, substantivojn kaj adjektivojn; ĉar la substantivoj kaj adjektivoj ne devenas de la verboj, ili sin trovas sur la sama linio kun ili kaj havas saman originon. Tamen pro la kutimo kiu konsakris la vorton, ni nomas tiujn radikojn: radikoj verbaj, sed precipe por apartigi ilin el la aliaj kiuj estas radikoj pronomaj".

La modernaj indo-eŭropaj lingvoj ne permesas ke oni vidu facile radikon en siaj verboj; tamen la Grekoj en "gi-gno-sko" trovas facile "gno" por fabrika "gnosis".

En la familio semita la elementoj estas pli rekoneblaj kaj en la turana familio la elementoj estas tute videblaj. Estas karaktero de tiuj lastaj lingvoj ke kiu ajn estu la nombro de la prefiksoj kaj sufiksoj, la radiko estas ĉiam reliefa, kaj neniam estas mallumigita de ĝia kuntuŝo kun la formaj elementoj.

Kiam oni formetas el vorto ĉion kio estas forma, arta, komprenebla, ĉion kio estas afiksoj, restas ĉiam io kio estas nek forma nek produktita de la gramatika arto eĉ ne komprenebla, tio estas la radiko.

LA RADIKO "IS". Se ni prenas vorton kiel "historiquement" (historie) ni povas facile eltranĉi unue la finaĵon "ment" (e) kiu estas gramatika finaĵo de la adverboj. Restas al ni "historique" (historia), la lasta silabo "ique" (a) riprezentas la similan silabon latinan de "historicus"; ĝi estas gramatika formo de la adjektivoj. Restas do "histor" (histori), La unua

(A) Bopp, *Kompara gramatiko de la indoeŭropaj lingvoj kun antaŭparolo de Ch. Bréal*. T. II p. XXI

(B) Bopp, T. II p. 220.

litero estas aldona litero; pli malnove oni trovas "istor" kun signo sur "i". En tiu restaĵo, "istor" ni havas "is+tor". "Tor" estas sufikso kiun oni trovas en latinaj vortoj kiel "donator" kaj kiun ni trovas en kelkaj vortoj akceptataj de Esperanto, kiel "ama-tor-o"; kvankam en Esperanto ĝi ne estas vera sufikso.

Fine ni havas antaŭ ni la silabon "is"; ĝi estas la radiko.

Ĝi estas ne komprenebla unuavide.

Por pli profunde ekzameni ĝin estas necese koni la leĝojn de la fonetiko; tio estas la leĝoj de la ŝanĝo de la literoj.

Tiuj leĝoj estas nun perfekte konataj de la specialistoj. Ili estas tiel komplikitaj ke mi ne povas doni eĉ la malpli grandan ideon pri ili; libroj, dikaj libroj, estus necesaj por tio. Jen sume je kio konsistas la leĝoj de la fonetiko. La literoj de silabo ne estas sendependaj de la literoj de la najbaraj silaboj en la sama lingvo.

Kiam silabo pasas de iu lingvo en alian lingvon, ĝi ŝanĝas unu aŭ plurajn, aŭ ĉiujn siajn literojn. La sama silabo kiu iras de la lingvo A al la lingvo B ŝanĝas literojn kaj irante al la lingvo C, la ŝanĝo estas ankoraŭ malsama.

Mi donos poste kelkajn ekzemplojn, sed mi deziras fini la ekzamenon de la radiko "is".

"Is" estas ne komprenebla, mi diris, tial ke ĉe tiu-ĉi formo ĝi ne estas primitiva. Por kompreni radikon oni bezonas vidi ĝin en pluraj lingvoj, sed la malfacilaĵo estas rekoni ĝin.

Pro la leĝoj, de la fonetiko (ŝanĝo de literoj) oni scias ke "s" anstataŭas "d" kiam tuj poste venas "t".

Do kiam ni trovas "is" en "istor" ni devas konsideri ke ni vidas "id". Tiun-ĉi radikon "id" ni trovas en la latina "videre" en la greka "oïda" kaj sub iom ŝanĝita formo ni retrovas ĝin en la sanskrita "veda" kaj en la angla "wit".

Historio estas do el sama radiko kun "vid". La historio estas tio kion oni vidis.

Alveninte tie mi devas konfesi ke oni ne povas iri pli malproksimen; ke "id" ne estas pli komprenebla ol "is". Oni

ne povas trovi la kaŭzojn pro kiuj tiu-ĉi sono "id" proprigis al si tiun signifon prefere ol alian.

Eĉ estas malfacile diri precize kiun signifon havas la radiko "id". Oni komprenas ke ĝi havas iom similan rolon en la vortoj "historio" kaj "vidi" sed esprimi ĝian signifon ne estas facile.

LA RADIKO MAR. Nun kiam ni havas ideeton pri tio kio estas radiko, ni ekzamenu iom pli detale, kvankam tre supraĵe, iun alian. Ni ekzamenu la radikon "mar" en la lingvoj indoeŭropaj aŭ arjaj. Tiun-ĉi radikon ni trovas en Esperanto en la vorto : maro.

En la arjaj lingvoj, la radiko "mar" kavas signifon proksimume similan kun la esperanta radiko "pist". Por ĝin trovi ĉie kie ĝi ekzistas en la serio de la lingvoj de la arja familio, oni devas atenti pri la leĝoj de la ŝanĝo de la literoj. Mi diros ke la vorto "blame" kiu estas franca kaj angla devenas de la radiko "mar" kiu signifas "pist" kaj mi konfesas ke, unuavide, tio ne estas evidenta. Ni do sciu ke :

1^e "R" kaj "L" estas, literoj samspecaj kaj povas anstataŭi unu la alian ; do "mar" povas iĝi "mal" ;

2^e "AR" estas mallongigita en sanskrito en unu simpla vokalo kiu estas elparolata "ri" ; do "mar" povas egali "mri".

3^e "AR" estas elparolebla "ra" ; kaj "al" estas elparolebla "la" ; do "mar" povas iĝi "mra", kaj "mal" povas iĝi "mla" ;

4^e "MRA" kaj "MLA" ŝanĝiĝas en greko en "mbro" kaj "mblo" kaj per malapero de "M" en "bro" kaj "blo".

Mi petas vin, ke vi donu konfidon al la tre serioza scienco filologio, kiel mi mem konfidas, ĉar mi ne povus detali tiun punkton. Kiuj deziras pli komplete enpenetri tiun-ĉi studon, profite konsiliĝos kun la aŭtoroj citataj, kaj precipe pri la radiko "mar" kun Max Muller (A).

Koncedinte tion, ni rimarkas ke la radiko "mar" kiun ni

(A) Max Muller. *Novaj lecionoj pri la lingvoj*, T II sur paĝo 26 kaj sekvantaj.

ne povas trovi la kaŭzojn pro kiuj tiu-ĉi sono "id" proprigis al si tiun signifon prefere ol alian.

Eĉ estas malfacile diri precize kiun signifon havas la radiko "id". Oni komprenas ke ĝi havas iom similan rolon en la vortoj "historio" kaj "vidi" sed esprimi ĝian signifon ne estas facile.

LA RADIKO MAR. Nun kiam ni havas ideeton pri tio kio estas radiko, ni ekzamenu iom pli detale, kvankam tre supraĵe, iun alian. Ni ekzamenu la radikon "mar" en la lingvoj indoeŭropaj aŭ arjaj. Tiun-ĉi radikon ni trovas en Esperanto en la vorto: maro.

En la arjaj lingvoj, la radiko "mar" kavas signifon proksimume similan kun la esperanta radiko "pist". Por ĝin trovi ĉie kie ĝi ekzistas en la serio de la lingvoj de la arja familio, oni devas atenti pri la leĝoj de la ŝanĝo de la literoj. Mi diros ke la vorto "blame" kiu estas franca kaj angla devenas de la radiko "mar" kiu signifas "pist" kaj mi konfesas ke, unuavide, tio ne estas evidenta. Ni do sciu ke:

1^e "R" kaj "L" estas, literoj samspecaj kaj povas anstataŭi unu la alian; do "mar" povas iĝi "mal";

2^e "AR" estas mallongigita en sanskrito en unu simpla vokalo kiu estas elparolata "ri"; do "mar" povas egali "mri".

3^e "AR" estas elparolebla "ra"; kaj "al" estas elparolebla "la"; do "mar" povas iĝi "mra", kaj "mal" povas iĝi "mla";

4^e "MRA" kaj "MLA" ŝanĝiĝas en greko en "mbro" kaj "mblo" kaj per malapero de "M" en "bro" kaj "blo".

Mi petas vin, ke vi donu konfidon al la tre serioza scienco filologio, kiel mi mem konfidas, ĉar mi ne povus detali tiun punkton. Kiuj deziras pli komplete enpenetri tiun-ĉi studon, profite konsiliĝos kun la aŭtoroj citataj, kaj precipe pri la radiko "mar" kun Max Muller (A).

Koncedinte tion, ni rimarkas ke la radiko "mar" kiun ni

(A) Max Muller. *Novaj lecionoj pri la lingvoj*, T II sur paĝo 26 kaj sekvantaj.

trovus nur en kelkaj vortoj, se ni ne konus ĝiajn aliformiĝojn, partoprenas en granda rondo de vortoj.

Ni trovas ĝin en la sanskrita “*malana*” kun la signifo : froti, pisti.

Ni trovas ĝin en multaj lingvoj por esprimi la ideojn de muel : greke : “*myle*” ; latine : “*mola*” ; malnov-alt-germane : “*muli*” ; irlande : “*meili*” ; boheme : “*mlyn*” ; lituane : “*malunas*” ; france : “*meule, mordre, moulin*” ; angle : “*mill, to mill, meal*” ; de tie oni venas al la “*muelaj dentoj*”, (france “*moulares*” ; angle “*mill teeth*”).

En la ekzemploj cititaj oni vidas ke mi ne donis ĉiujn ŝanĝojn de literoj, ke mi nur indikis la principon.

Sekvante nun la radikon “*mar*” sub ĝiaj multaj formoj, ni vidas kiel la homa spirito pasas facile de ideo al alia ideo pro analogio aŭ per metaforo.

Pistante, oni disrompas, de tie la ideo mortigi sekvas ; en sanskrito, mortigi estas “*mri-na-mi*” kio signifas disrompi.

Pistante oni eluzas ; eluzita objekto estas polurita, glata. Tiuj-ĉi ideoj najbaras kun la delikata tuŝo per mano, sekve kun kareso. Kio iĝas homo eluzita ? Li mortas ; la homo donis al si la nomon mortema kio signifas eluzebla, la dioj kiuj ne mortas estas la ne eluzeblaj ; la ambrozio kiu ilin nutras estas io kio ne eluzas ; dum la malsano estas tio kiu eluzas.

Dezerto estas konside ita kiel tero mortinta kaj nomita de la radiko “*mar*”.

Kiam la Arjanoj lasinte la mezteran Azion, vidis la mezteran maron, ili trovis ke la akvo en tiu-ĉi maro estas mortinta akvo kompare kun la kuranta vivo kiun ĝi havas en la riveroj, kaj la maron ili nomis per la radiko “*mar*”. Aliaj popoloj ankaŭ arjaj estas impresitaj male de la movo kaj senĉesa skuo de la ondoj kaj nomis la maron “*thalasse*” el alia radiko kiu signifas ke la maro estas la skuata.

Mi preterlasas multajn uzojn de la radiko “*mar*”. Tio kion mi diris sufiĉas por montri kiom radiko estas io simpla, per si mem malpreciza ; kiom oni povus doni al ĝi da tradukoj, se radiko estus tradukebla. Sed tio ne estas finita, mi ne forgesas

ke mi anoncis kela vorto "*blume*" venas de la radiko "*mar*", ni daŭrigos iom poste, nun mi devas halti, dum momento, por ekzameni alian temon.

Ĝis nun mi parolis pri la radikoj simbolaj ĉe iliaj plej simplaj formoj; en formoj kiujn perceptas nur la specialistoj kiuj sin interesas pri la lingvaj studoj.

Ni certe deziras kompreni kiel naskiĝis tiuj-ĉi primitivaj radikoj. Malfeliĉe ni povas nur fari supozojn.

Rigarduni infaneton ne, ĝis nun, akirintan la uzon de la parolo. Li deziras ion, li eldiras krion, krion vokalan; oni ne komprenas; li eldiras krion pli malsimplan, krion silaban. La unuaj homoj verŝajne uzis tiajn rimedojn.

La krio de la infaneto estas io tre esprima, ĝi estas resuma parolado, en kiu estas entenata deziro, volo, kaj priskribo de io. La krioj estas malmultaj kompare kun la nomeblaj ioj. Ĉiu el la krioj uzataj de la unuaj homoj devis servi por multaj ioj. En la komenco la homo povis nomi arbon aŭ beston nur kiam ĝi trovis en ili ian ĝeneralan kvaliton, kiu ŝajnis esti sufiĉe rimarkinda en tiu-ĉi io. Ĉar unu krio devis rilati al pluraj ioj, la kvalito aludita de la krio devis esti ĝenerala, ni dirus nun ke la krio aludis devige kvaliton abstraktan.

Ni supozu ke vidante ĉevalon la unua homo kriis "*ak*"; vidante leporon li verŝajne estus ankaŭ kriinta "*ak*" kaj tiu-ĉi silabo kiu estas simbola radiko havas reale rolon iom similan kun la vorto rapideco.

Kial "*ak*" kaj ne "*ek*"?, afero de hazardo; "*ak*" sukcesis laŭ la deziro de la unua uzanto, estas akceptita de la membroj de lia familio, sankciita en malgranda familia rondo.

Oni diros eble ke la rapideco ne estas la kvalito kiu precipe karakterizas ĉevalon, Tio ne estas grava; sufiĉas ke la unua kiu sukcesis naski tiun radikon tiele opiniis.

Kiam oni volis doni nomon al la tritiko, granda familio de lingvoj elektis por tio, radikon kiu signifas: blankeco. Oni nomis ĝin, gote: "*hwaiteis*"; germane: "*weitzen*"; anglosakse: "*hvoete*"; angle: "*wheat*". Multaj aliaj kvalitoj estis videblaj ĉe la tritiko, sed, ĉar signifo de radiko estas konvencia, taŭgas

ĉio kio estas akceptata. Oni permesu ke mi malfermu parentezon.

En tio kuŝas la sekreto de la vortfarado, la uzantoj ne postulas multon. Ni trovas ekzemplon nun pri la kerno de la vorto, pri la radiko, la samajn faktojn ni konstatos ĉiam, la uzantoj ne bezonas ke vorto estu perfekta. La homaro sin gvidas en la lingva demando pli per la spirito ol per la juĝo.

La spirito diras Locke (A) konsistas precipe je kunigo de ideoj, ligante rapide, en agrabla varieco, tiujn inter kiuj oni povas trovi ian similecon aŭ konformecon, por komponi tiele en la imago ridajn pentraĵojn kaj produktibildojn agrable trafantajn. Male, la juĝo, zorge apartigas unu de la aliaj, la ideojn inter kiuj oni povas trovi la plej malgrandajn malsimilecojn; tiele ĝi provas eviti la erarojn devenantajn de similecoj aŭ parencecoj; eraroj kiuj kondukas al kompreno de io anstataŭ alio.

La kreintoj de la lingvoj naturaj nomis la aĵojn laŭ principoj bazitaj sur la spirito. La aŭtoroj de artefaritaj lingvoj, precipe Wilkins, kiu prezentis iam mirindan sistemon, kreis nomojn bazitajn sur la juĝo.

La craro de la reformistoj de Esperanto estas ke ili ekzamenas la lingvojn per la juĝo, dum la lingvoj dependas de la tribunalo de la spirito.

Multaj esperantistaj lingvistoj defendas la saman eraron. Ni devas kutimiĝi trovi egale bonaj du solvojn absolute malajn. La solvo bona estas la solvo konsentita.

Ke ĉevalo estas la rapida, ke tritiko estas la blanka, laŭ radikoj, tio estas kritikebla de la juĝo, tio estas akceptata de la spirito.

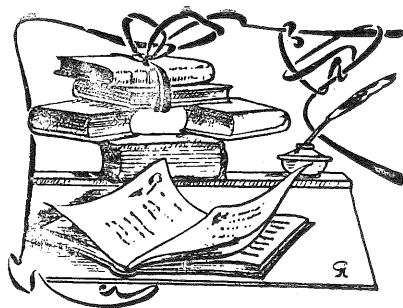
La radikoj en la simpla formo kiun ni vidis, povis havi nur tre mallargan utilon, estas tre interese scii ke ili ekzistis en tiu-ĉi formo, ĉar tio estas la ŝlosilo al kompreno de la meĥanikismo de la lingvoj.

KIO ESTAS AFIKSO

Ĉe la arĵaj lingvoj neniu simbolaradiko estis per si mem vorto, ĝi bezonis kunlaboradon de montra radiko.

(A) *Provo pri la homa intelekto II, 11, 2.*

BIBLIOGRAFIO

Normanda Stelo rend compte, signale, annonce, critique ou analyse tous les ouvrages qui lui sont envoyés. La eldonistoj kiuj deziras ke **Normanda Stelo** raportu detale pri iliaj verkoj estas petataj sendi donace po du ekzempleroj de libroj.

TRA LA GAZETARO

De la Vie Sportive (Toulon) Juin 1915 — Le numéro de Juin de *Normanda Stelo* est entièrement consacré à la publication d'une monographie commerciale et historique du grand port normand Le Havre, et de notices concernant St-Adresse, Harfleur, Montivilliers et Bolbec : le tout illustré de photographies reproduisant les monuments et curiosités de cette riche et fertile contrée.

Voilà qui entre bien dans nos vues. Peut-être enfin luira le jour où les espérantistes sauront se servir de l'outil incomparable mis entre leurs mains pour faire connaître au monde ce qu'ils aiment par dessus tout et connaissent mieux que tout le reste : le pays natal, berceau de la patrie, aurore de l'humanité = Que nos Groupes de Provence méditent cet exemple !

De Bamberger Tagblatt/Bamberg, Allemagne/Février 1914.

Normanda Stelo = Cette charmante publication agrémentée d'un grand nombre d'illustrations contient dans son numéro de Décembre, comme principal article, un guide à travers la Basse Normandie capable de séduire agréablement le lecteur pour une fois à la recherche d'une belle contrée-*Markamulo* y étudie l'origine des timbres réclame — La rubrique *Informoj* rapporte les nouveautés sur le mouvement Espérantiste — La bibliographie commente les livres — Un aperçu sur le mouvement espérantiste en Normandie portant sur 18 villes et sur 10 Fédérations Esp. Françaises constitue la fin de la partie rédaction. A signaler cependant encore un étroit article très bien ordonné sur la langue auxiliaire.

Du Bulletin de La Pomme, Société Artistique et Littéraire
/Paris 65, rue Caulaincourt = Février 1914- *Normanda Stelo* est une revue mensuelle, organe de la Fédération espérantiste normande. Le Pommier M. Liébard qui la dirige y publie une suite d'études destinées à mettre en relief les beautés de la Normandie et à venir en aide aux Syndicats d'initiative. Il a déjà établi des guides illustrés pour Rouen, Caen, Le Havre et Granville. Il désire en publier pour d'autres villes Normandes et demande les clichés typographiques nécessaires. Il serait également heureux d'entrer en relation avec les divers Syndicats d'initiative de la Normandie. Prière de lui adresser toutes communications utiles : M. LIÉBARD, 4 rue de Barcelone à Rouen.

Vieux Logis, Vieilles Demeures de Normandie

La Vie à la Campagne, qui s'est assigné la tâche de mieux faire connaître et réunir tout ce qui est particulier à chaque région du pays de France, consacre cette année son numéro d'Été et d'Architecture aux vieux Logis et aux vieilles Demeures normandes. Chaque région de France possède ses maisons des champs, toutes charmantes par la naïveté même de leur silhouette et leur parfaite adaptation au paysage. Les constructions de notre pays ont été partout imitées, mais non toujours de façon heureuse, parce que les architectes ne se sont pas suffisamment inspirés des modèles du passé. C'est pourquoi les cent exemples bien choisis que donne *La Vie à la Campagne* constituent de précieux documents. Tous les genres de maisons y figurent, depuis la chaumière et la maison manante ou bourgeoise, jusqu'au grand manoir comme ceux de Saint-Germain de Nivet, d'Ouilly, de Canapville, de Saint-Germain, de Marolles et le célèbre manoir d'Ango.

A côté de ces maisons des champs, *La Vie à la Campagne* a placé quelques-uns des charmants logis qui subsistent encore dans nos vieilles cités, et qui peuvent servir d'exemple à des arrangements ou des motifs décoratifs. Enfin on trouvera dans ce numéro d'architecture d'excellents types de demeures modernes, bâties d'après les anciens principes de la construction normande.

La conclusion de cette revue d'ensemble est une solide étude sur la façon de construire en Normandie, étude dont feront bien de s'inspirer propriétaires et architectes normands s'ils veulent édifier des Maisons en harmonie avec le cadre et conserver à la physionomie de leur chère province cette douceur, ce pittoresque, cette beauté rustique dont le renom est universel. Vous demanderez cette incomparable numéro spécial illustré de plus de 115 photographies et dessins à votre libraire ou chez Hachette et Cie (Numéro 186 ; prix 2 francs).

Ajoutons que *La Vie à la Campagne* prépare également un numéro entièrement consacré à *l'Ameublement régional normand* et que le Directeur du journal reçoit à cet effet tous documents.

ERINOFILIO - KOLEKTO DE SIGELMARKOJ (1)

(Sekvo - Vidu la antaŭajn numerojn de post Novembro 1913 - 10^a Artikolo)

La legantoj memoras sendube, ke, en mia lasta kroniketo, mi mallaŭdis la troan uzadon de mallongigoj ĉe la germanaj ekspoziciaj sigelmarmarkoj kaj pli ĝenerale ĉe multaj ĉiunaciaj raportoj kaj skribaĵoj. Jen la redaktoro de la bulteno de esperantista literatura Asocio esprimassaman opinion, kiel mi kaj plendas pri tiu kondamninda mallongigemo, kiu preskaŭ igas necesa apartan Vortaron. Li rimarkigas ankaŭ, ke en Germanujo oni kreis la teruran vorton "Bugra" por nunjara ekspozicio en Leipzig, ke tro malfrue oni proponis la belan vortaron: Buch und Bild (libro kaj bildo), kaj li prave demandas ĉu nia estetika sento ne rimarkas la diferencon.

Pri la Leipzig'a ekspozicio, mi antaŭe diris, ke la IX^a germana esperantista kongreso, okazinta en tiu-ĉi sama urbo, malkontentiĝinta pri la de ĝi unue eldonita sigelmarmarko, intencis presigi alian markon. Ĝi efektivigis sian intencon kaj liveris al la esperantista kolektistaro novan serion da 5 markoj diverskoloraj (ruĝa, verda, viola, flavruĝa kaj blua), kiuj prezentas

---

(1). Ĉar oni rimarkigis al mi, ke la titolo de tiuj artikoloj "Erinofilio" estas nekomuna kaj iom malfacile komprenebla por ti, mi de nun titolas ilin per la esprimo Kolekto de sigelmarmarkoj

statuon de Leibnitz. Bedaŭrinde la teksto presita sur la markoj estas redaktita nur en germana lingvo: supre 'Leipziger Denkmal des ersten Weltsprachlers'; - malsupre IX. Deutscher Esperanto-Kongress-Leipzig. Pfingsten 1914. (Leipzig'a monumento de la unua mondlingvisto — IX Germana Esperanto-Kongreso. Leipzig. Pentekosto 1914).

Samokaze mi citas alian markon eldonitan de la Germana Esperanto librejo en Leipzig. Ĝi montras la Esperanto-domon en la ekspozicio, kŭsantan sur granda libro, el kies paĝoj eliras verda esperantista paĝomarkilo.

En venonta artikolo mi priskribos kelkajn aliajn esperantistajn, markojn novebakitajn.

MARKAMULO.

HO LA BELA MUŜO!

La alian tagon Bébé vidas sian patron prenantan kafon. Li ankaŭ demandas iom de ĝi. Oni volas doni al li nur kafon aldonitan de multa akvo. Sed se Bébé vidas verŝi akvon en la tason li krias laŭte! ĉar Bébé estas kaprica kaj manegema!

Oni deturnas lian atentecon. Ho! diras al li lia patrino. La bela muŝo al plafono.

Bébé rigardas en l'aero, serĉas la muŝon, kaj kiam li mallevas la okulojn oni servas al li lian tason da kafo. Li ŝajnas esti trompita de tiu-ĉi malgranda artifiko...

Sed, jen, antaŭ-hieraŭ li ne estis saĝa. Oni rakontis tion al la patro, kiu, kun severa mieno, kaj maldolĉa voĉo demandas:

Kiu batis sian servistinon, tiun matenon?

— Estas unu infaneto

— Haha! unu infaneto! kaj kiel oni nomas tiun infaneton?

Bébé levas sian nazon en l'aero kaj sur admirinda tono:

« Ho! la bela muŝo » li ekkriis. — Kion vi volas? Oni kise-gadas la bubon amon; Tio ne estas bona edukado, certe, sed plendu la malfeliĉulojn senigitajn de tiuj plezuroj.

Francisque Sarcey - El la Franca lingvo tradukita

El Gento Esperanto - Gand.

Nous recommandons spécialement à nos sociétaires et à tous les Espérantistes, les commerçants qui nous aident en insérant leurs annonces dans notre bulletin. Les acheteurs auront toujours avantage à se faire connaître comme Espérantistes à ces commerçants.

Femmes qui souffrez

Rappelez-vous que le
THÉ LALEUF Formule de Sœur Scolastique, de l'Ordre
des **BÉNÉDICTINES**

est le seul remède efficace pour éviter et combattre

tous les **Troubles du Retour d'âge**

Son usage quotidien régularise la **CIRCULATION DU SANG** et fait disparaître :

Chaleurs.
Vapeurs.
Étourdissements.
Étouffements.
Vertiges.
Bourdonnements.

Migraines.
Névralgies.
Palpitations.
Insomnie.
Maux de reins.
Hémorroïdes.

Constipation.
Mérite.
Pertes blanches.
Hémorragies.
Neurasthénie.
Rougeurs du Visage.

Varices, Phlébites.
Irritations nerveuses.
Digestions difficiles.
Anémie.
Règles douloureuses et irrégulières.

Le THÉ LALEUF, quoique de beaucoup plus actif que tous les remèdes préconisés (Elixirs, Pilules, Cachets, etc.), est aussi le moins coûteux : le traitement revient à peine à 8 centimes par jour.

La boîte (traitement de 1 mois environ), 2 fr. 25 ; franco : 2 fr. 50. — Les 6 b. (p^r une cure), 13 fr. franco, Notice, renseignements, échantillon gratuit (joindre timbre).

Adresser toute demande aux **LABORATOIRES LALEUF — ORLÉANS**

SINJORINOJ

Monaho pelita el Francujo kun lia religia societo konfideciis al iu amiko sekreton pri mirinda likvoro. kiun la loĝantoj de la monaĥejo, kiuj uzis ĝin de jarcentoj, nomis inter si **CREDO**.

Pro ĝia aromo subtila, kaj ĝia gusto delikata **CREDO** kiun ĉiu ajn povas prepari senpere per simpla infuzo, egalas la plej famajn markojn. Ĝiaj digestigaj kvalitoj, ŝuldataj al maloftaj herboj, estas nekompareblaj. Ĝi estigas refortigilon de unua rango komunikanta al la tuta organismo mirindan energion, kaj konvena por esti tolerata eĉ de la stomakoj delikataj kaj lacaj.

La prezo de la kreskaĵoj ekzakte dozitaj por du litroj de **CREDO** estas 1 fr. 25 (duono de spesmilo). Ĝi estas la likvoro altkvalita, la precioza kaj delikata likvoro monaĥa, metita je la dispono de ĉiuj, ĉeestanta sur ĉiuj tabloj por la ĝojo kaj la bono de la invititoj, kaj por la intima kontentiĝo de ĉiuj gastantinoj.

Ekspedo aŭ frankite kontraŭ repago de 1 fr. 50 (0.60 spm) per simpla peto al : Mr. de Saint Blancard, 53, rue Vivienne, Paris.

Specialaj kondiĉoj por negocistoj pomalgrande ; kaj por makleristoj.

à Ce qu'il y a à
10 ANS de **20 ANS**
meilleur

POUR SE FORTIFIER

C'est de prendre chaque jour
4 cuillerées à café d'

HÉMO-VITAL

L'HÉMO-VITAL est un granulé sucré
très agréable à prendre
RÉPARATEUR ET FORTIFIANT DU SANG
STIMULANT DE L'APPÉTIT

L'HÉMO-VITAL est le remède le plus
sérieux contre la Faiblesse et l'Anémie.
Il guérit la Neurasthénie. Fortifie pen-
dant et après la grossesse Aide à la
formation et à la croissance des enfants.

DANS TOUTES LES PHARMACIES
3 fr. 75 le flacon | 4 fr. 25 par la poste

et contre Mandat à
M. E. TABART
PHARMACIEN
30 ANS 49, rue du Loing **60 ANS**
à MONTARGIS (Loiret)

Dépôt : Pharmacie MILVOY et BÉNARD
Place de la Cathédrale, Rouen

ELDONOJ DE NORMANDA STELO 41, rue de la Vicomté, Rouen

1° VERKOJ

Studo pri la Vortfarado de Esperanto, originale verkita en Esperanto de Doktoro Panel.

GVIDLIBRO	tra Rouen - Volumo bele ilustrita 107 paĝoj	ELĈERPITA fr. 0.60
	tra Le Havre kaj Bolbec bele ilustrita : du respondkuponoj	fr. 0.50
	tra Granville, St-Pair-sur-Mer, ilesChausey, Mont-St-Michelfr.	0.50
	Le Fiancé Malchanceux - Comédie de propagande espérantiste	fr. 0.50

2° PROPAGANDILOJ REKOMENDINDAJ

Cent vizitkartoj kun stelo verde presita	spm 1	= fr. 2.50
Cent folioj de leterpapero kun stelo verde presita	spm 0.50	» fr. 1.25
Cent leterkovriloj kun granda stelo verde presita	spm 0.50	» fr. 1.25
500 glumarkoj esperantistaj verde presitaj	spm 1	» fr. 2.50
1000 jetkartonoj esper. ĉiedisdonotaj, : ĉe restoracioj, kafejoj, firmoj		» fr. 3.50

ESPERANTIO

Le Bourgogne Mousseux des Espérantistes (de notre samideano Gaston CHARCOUSSET) doit se trouver sur toutes les tables

La bouteille emballée : fr. 2, 2.50, 3 et 3.50 - Livraison par caisse de 6, 12, 18, 24 etc, bott. assorties ou non

Adresser commande avec mandat à l'agent général :

J. PION-MULLER, Esperantio, 21, rue de Lorraine, BEAUNE (Côte-d'Or)

KOLEKTANTARA FAKO

Petite Correspondance Internationale

Malgranda Korespondado Internacia

Ne komercaj anoncetoj por intersaĝo de poŝtkartoj, poŝtmarkoj, fotografaĵoj, glumarkoj, leteroj, ĵurnaloj kaj similaj, (5 centimoj por ĉiu vorto por ne abonintoj), (ne page por abonintoj).

ABONNEMENTS INDIVIDUELS REMBOURSABLES

L'Abonnement à Normanda Stelo ne coûte rien puisque les abonnés peuvent faire gratuitement une insertion sous la rubrique ci-contre.

SIGELMARKOJ oficiale eldonitaj de la Esperantista Federacio de Centrokcidenta Franclando, okaze de postkongresa ekskurso al la kasteloj de Loire (11 Aŭgusto 1914). Bela kolekto da 25 malsamaj markoj — Prezo 0 fr. 50 c. — Po cento (4 kolektoj) 1 fr. 50. Sin turni al Sro Chaussard, 127bis faubourg Bannier, Orléans kiu sendas aŭfrankite.

Sro Th. Liébard, 4, rue de Barcelone, Rouen, eldonis belegan kolekton de sigelmajkoj por la esperantista propagando. Prezo aŭfrankite unu kolekto (73 malsamaj markoj kontraŭ fr. 0.50 = 2 respond kuponoj kaj 200 markoj kontraŭ fr. 1.25 = 5 resp; kaj 500 kontraŭ fr. 2.50 = 1 spm = 10 respk intersaĝas ankaŭ ĉiuspecajn sigelmajkojn.

Mlle SONNET "Les Rosiers" à St-Pair-sur-Mer (Manche) désire recevoir médailles commémoratives civiles ou religieuses et cartes postales reproductions salons 1914, timbres-réclames. Remerciera selon désir.

Collection timbres commémoratifs et propagande (espérantistes et divers) à Vendre - S'adresser au Bureau de "Normanda Stelo".

CHOISISSEZ BIEN VOTRE ORGANE DE PUBLICITÉ

Une revue spéciale, atteignant un public déterminé vaut cent fois mieux qu'un journal même très répandu. Cette dernière publication ressemble à un mur; on y regarde parfois les affiches . . . puis on passe. Le journal spécial est conservé, relié et relu. Sa publicité a un caractère documentaire. Les lecteurs le consultent comme un catalogue. Tel est le cas du bulletin esperantiste Normanda Stelo.

19, QUAI DU HAVRE, ROUEN — TÉLÉPH. 1204
E. W. SYLVESTER FILS
 REMISE 5 0/0 AUX ESPÉRANTISTES
 HUILES D'OLIVES D'ITALIE, PROVENCE, ALGÉRIE, ESPAGNE

Grands Magasins DU LINGOT D'OR

60, 62, 64, rue du Bac et rue des Fourchettes, ROUEN

Nouveautés, Ameublements en tous genres, Confections pour hommes et jeunes gens, pour dames, fillettes et enfants, Chaussures, Chapellerie, Lingerie, Bonneterie et Parapluies. Articles de Chauffage et d'Éclairage, Faïence et Porcelaines, Horlogerie, Bijouterie et Glaces.

Maison Fuhr LHIRONDEL et KUBIK S^{rs}
51, 53, rue Grand-Pont, ROUEN
ORTHOPÉDIE, BANDAGES, INSTRUMENTS DE CHIRURGIE
 Spécialité de Corsets de Toilette pour Dames et Fillettes

GRAND HOTEL BARETTE
 Téléphone 2068
 JOURNÉE POUR VOYAGEURS   Salons pour Noces et Banquets - On reçoit Touristes en Groupes
 A 8.50 & 7
 ÉCLAIRAGE ÉLECTRIQUE   ANCIEN MONLELOUP
 Garçon de Courses   35 et 37, Place Carnot (en face la gare d'Orléans) ROUEN

GRAND HOTEL DE L'GLOBO   LA GEMASTRO
PARIS — 71, *strato Monge*   ESTAS ESPERANTISTOJ
 Cambroj de 2 ĝis 5 frankoj tage, de 25 ĝis 60 monate
 ELEKTRA LUMO   HEJMA TELEFONO

POMPES FUNÈBRES

Les familles ont intérêt à éviter les intermédiaires, souvent très onéreux, elles peuvent s'éviter sans frais supplémentaires toutes démarches en s'adressant elles-mêmes au Service municipal des pompes funèbres, ou en faisant appeler à leur domicile un employé de ce service. S'adresser
102, rue de la République, Rouen, et 39, rue Benoist, St-Sever. Tél. 187

**Situation d'avenir aux personnes actives
 & d'initiative**

Normanda Stelo accepte dans chaque localité, comme représentant, une personne sérieuse, active, énergique et d'initiative. Situation lucrative sans quitter emploi, surtout à celles ayant de nombreuses relations. - Ecrire avec détails (âge, profession, références). 44, rue de la Vicomté, Rouen, (t.p.r.)

ENTREPRISE DE PEINTURE

E. RICHARD

Vice-Président de l'Union Amicale des Bas-Normands

91, Route de Caen
PETIT-QUEVILLY

MAISON SPÉCIALE

LINOLÉUM UNI
 et Imprimé

Linoléum Incrusté

LEDRU & Cie

19, Rue de la République
 (Coin de la Rue St. Denis)
ROUEN

Papiers Peints
 Toiles Cirées
 Tapis — Carpets
 Moquettes

Remise 5 % aux Espérantistes

LA BONNE LORRAINE

1, Rue Verte, ROUEN

SOUVENIRS DE ROUEN

CARTES POSTALES

CONFISERIE

CORDONNERIE DU PALAIS

Chaussures de Luxe et de Travail

V^{re} A. HERMEL

1, Rue Rollon, 1 -:- ROUEN

ESCOMPTE 5 0/0 AUX ESPÉRANTISTES

LINGVO INTERNACIA

Centra Organo de la Esperantistoj

La piej malnova el ciuj Esperantistaj

gazetoj, fondita en 1895

aperas post la 15. de ĉiu monato abono : 5 fr.

JUNA ESPERANTISTO

Monata gazeto por junuloj, instruistoj

kaj Esperanto lernantoj

Abonprezo. . . . . 3 fr.

Ambau gazetoj kune : 7 fr.

Specimenoj kontraŭ respondkuponoj

33, rue Lacépède, Paris

A LA NOUVELLE MAISON

Anciennement A LA MAISON D'OR

54, Rue d'Amiens. 54

A. GORAT

196, 198, 245, Rue Eau-de-Robec - ROUEN

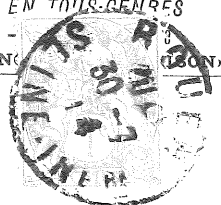
Matelas, couvertures, tapis, vente et achat de mobiliers

MEUBLES Neufs et d'occasion

AMEUBLEMENTS EN TOUTS GENRES

Maison de confiance, -

Bien s'adresser à la « N

Monsieur le Président de la
Société de Géographie
rue St-Lo, Rouen

TELEPHONE 12.00

Capital 125 millions

CRÉDIT DU NORD

31.250.000 fr. versés

SIÈGE SOCIAL A LILLE

SUCCURSALE DE ROUEN, 68, rue Jeanne-d'Arc (face la Poste)

Escompte et Banque. — Achats et Ventes de titres. — Paiements de tous
Coupons. — Location de Coffres-forts avec tarif décroissant suivant durée et
dimensions. — Garde de Titres.

VESTAJOJ POR VIROJ, JUNULOJ KAJ KNABOJ

THIERY kaj MARTIN 32, 34, 36, Rue de la République

— ROUEN —

—: DRAPOJ, VESTOJ, ĈAPOJ, ĈEMIZOJ :—

APPRENEZ L'ESPERANTO

Les Gérants: LIÉBARD, LEROUX.

Imprimerie BLONDEL, 21, rue Cauchoise à Rouen.

DIXIÈME CONGRÈS UNIVERSEL D'ESPERANTO

PARIS — 2-10 Août 1914 — PARIS

COMITÉ DE PATRONAGE

ABEL, Député du Var.	BORDERIE, Député de la Gironde.
ALASSEUR, Député du Loiret.	BOUCHARD (D ^r CHARLES), Membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine.
ALBERT THOMAS, Député de la Seine.	BOUFFANDEAU, Député de l'Oise.
ALDY, Député de l'Aude.	BRENIER (J.), Maire de Vienne, Conseiller Général, Député de l'Isère.
APPELL (PAUL), Membre de l'Institut, Doyen de la Faculté des Sciences de Paris.	BRETON (J. L.), Député du Cher.
ARSONVAL (D ^r D'), Membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine, Professeur au Collège de France.	BRISSON (Madame ADOLPHE).
AUBRIOT (R.), Député de Paris.	BROCA (D ^r ANDRÉ), Agrégé de la Faculté de Médecine.
BALLIF (A.), Président du Touring-Club de France.	BRULAT (PAUL), Homme de lettres.
BELLAN (LÉOPOLD), Conseiller Municipal de Paris.	BRUN (FERNAND), Député du Cantal.
BENOIT-LÉVY, Avocat, Président de la Société « Les Amis de Paris ».	BUISSON (FERDINAND), Député de Paris.
BERNARD (TRISTAN), Homme de lettres.	CAIN (HENRI), Homme de lettres.
BERRY (GEORGES), Député de Paris.	CARPENTIER (J.), Membre de l'Institut.
BERTHELOT (DANIEL), Professeur à l'Université de Paris, Président de la Société Internationale des Electriciens.	CARVALLO (J.), Directeur des Etudes à l'Ecole Polytechnique.
BERTHOD, Député du Jura.	CELS (JULES), Député du Lot-et-Garonne.
BERTRAND (LUCIEN), Député de la Drôme.	CHASSAIGNE-GOYON, Président du Conseil Municipal de Paris.
BESNARD (RENÉ), Député d'Indre-et-Loire, Ancien Ministre.	CHASSIN (H.), Maire du XX ^e Arrondissement.
BETOULLE, Député de la Haute-Vienne, Maire de Limoges.	CHAUMET (CHARLES), Député de la Gironde, Ancien Sous-Secrétaire d'Etat.
BIENAIMÉ (Amiral), Député de Paris.	CHAUVEAU (D ^r C.), Sénateur de la Côte-d'Or.
BIGNON (PAUL), Député de la Seine-Inférieure.	CHÉRON (ADOLPHE), Président de l'Union des Sociétés de préparation militaire de France.
BILHAUD (PAUL), Homme de lettres.	CLARETIE (LÉO), Homme de lettres.
BLANCHARD (D ^r RAPHAEL), Membre de l'Académie de Médecine, Professeur à la Faculté de Médecine.	CODET (JEAN), Sénateur de la Haute-Vienne.
BOGELOT (Madame ISABELLE).	CORNET (LUCIEN), Sénateur de l'Yonne.
BONAPARTE (Prince), Membre de l'Institut.	COUESNON (A.), Conseiller Général, Député de l'Aisne.
BONNIER (GASTON), Membre de l'Institut, Professeur à la Sorbonne.	CREPEL, Député de l'Ain.
	DAMOUR (MAURICE), Député des Landes.
	DANIEL, Conseiller à la Cour de Cassation.
	DARIAC (ADRIEN), Député de l'Orne.

DAVID (FERNAND), Député de la Haute-Savoie, Ancien Ministre.

DEBOVE (Dr MAURICE), Professeur à la Faculté de Médecine, Secrétaire perpétuel de l'Académie de Médecine.

DELONCLE (CH.), Député de la Seine.

DELPierre (VICTOR), Député de l'Oise.

DESLANDRES, Membre de l'Institut et du Bureau des Longitudes, Directeur de l'Observatoire d'Astronomie physique de Meudon.

DESPLAS (GEORGES), Député de la Seine.

DEUTSCH (HENRY) (de la Meurthe).

DOIZY, Député des Ardennes.

DRIANT (Commandant), Homme de lettres, Député de Meurthe-et-Moselle.

DUFFAU, Député de Lot-et-Garonne.

DUFRECHE, Député du Gers.

DUPONT (EMILE), Sénateur de l'Oise.

DUPUY (PAULIN), Député de Tarn-et-Garonne.

DURAND (JEAN), Député de l'Aude.

EIFFEL (GUSTAVE), Ingénieur.

EVAIN (E.), Conseiller Municipal de Paris.

FAGOT (EUG.), Sénateur des Ardennes.

FARJON, Ancien Député, Président de la Chambre de Commerce de Boulogne-sur-Mer, Président d'honneur du 1er Congrès Universel d'Esperanto.

FARMAN (HENRY), Aviateur.

FENARD, Docteur ès-sciences, Inspecteur général de l'Enseignement primaire.

FLEUROT (PAUL), Conseiller Municipal de Paris.

FRAPIÉ (LÉON), Homme de lettres.

GARIEL, Membre de l'Académie de Médecine, Inspecteur général des Ponts et Chaussées.

GARONNE (Madame), Inspectrice générale des Ecoles Maternelles.

GHEQUIÈRE, Député du Nord.

GHEUSI, Député de la Haute-Garonne.

GIROD, Député du Doubs.

GODART (JUSTIN), Député du Rhône.

GRAMONT (ARMAND DE), DUC DE GUICHE, Docteur ès-sciences.

GRANDMAISON (G. DE), Député de Maine-et-Loire.

GROUSSIER (ARTHUR), Député de la Seine.

GUÉRINEAU, Industriel, Maire du XIIIe Arrondissement.

HADAMARD (J.), Membre de l'Institut, Professeur au Collège de France et à l'Ecole Polytechnique.

HALLER, Membre de l'Institut, Professeur à la Faculté des Sciences de Paris.

HÉNAFFE (JULES), Conseiller Municipal de Paris.

HÉRITIER, Député de l'Ain.

HERRIOT, Maire de Lyon, Sénateur du Rhône.

HUCHER (O.), Député de l'Oise.

IRIART-D'ETCHEPARE (D^r), Député des Basses-Pyrénées.

JOLY (ANTONY), Député des Basses-Alpes.

KAPFERER (HENRY), Ingénieur Civil des Mines.

LAJARRIGE, Conseiller Municipal de Paris.

LALANNE, Député des Landes.

LALLEMAND (CH.), Membre de l'Institut, Inspecteur Général des Mines.

LANDOUZY (D^r), Membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine, Doyen de la Faculté de Médecine.

LARDIN DE MUSSET (Madame), Vice-Présidente de l'Union des Femmes de France.

LAROCHE (HIPPOLYTE), Député de la Sarthe.

LEBLANC (MAURICE), Président du Comité Electro-technique International.

LEBLOND (AUGUSTE), Sénateur.

LÉAUTÉ, Membre de l'Institut.

LOREAU (ALFRED), Régent de la Banque de France, Conseiller général du Loiret.

LORIEUX (E.), Ingénieur en Chef des Ponts et Chaussées, Directeur de l'Office National du Tourisme.

† LUCAS-CHAMPIONNIÈRE (D^r), Membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine.

MALVY, Député du Lot, Ministre du Commerce et de l'Industrie, des Postes et Télégraphes.

MANUS (PIERRE), Député du Rhône.

MARGUERITTE (VICTOR), Homme de lettres.

MARIETTON (J.), Député du Rhône.

MARTIN (LOUIS), Sénateur du Var.

MAUCLAIR (CAMILLE), Homme de lettres.

MERLIN, Conseiller Municipal de Paris.

MICHELIN (A.), Industriel.

MIRMAN (LÉON), Directeur de l'Assistance et de l'Hygiène Publiques.

MISTRAL (PAUL), Député de l'Isère.

MONOD (WILFRED), Professeur à la Faculté libre de Théologie Protestante de Paris.

MONS (A.), Député de la Corrèze.

MOUÉZY-ÉON, Homme de lettres.

MOUREU (CHARLES), Membre de l'Institut et de l'Académie de Médecine, Professeur à l'Ecole Supérieure de Pharmacie.

MUNICIPALITÉ DU XIe ARRONDISSEMENT (La).

MUNTZ, Membre de l'Institut.

MYRENS (PIERRE), Député du Pas-de-Calais.

NAIL, Député du Morbihan.

NOBLEMAIRE (G.), Directeur général honoraire de la Compagnie des Chemins de fer P. L. M.

NOËL (E.), Sénateur de l'Oise, Directeur de l'Ecole Centrale.

OFFICE NATIONAL DU TOURISME (L').

OFFRET, Professeur à la Faculté des Sciences de Lyon.

OHNET (GEORGES), Auteur dramatique.

PAINLEVÉ (PAUL), Membre de l'Institut, Député de Paris.

PATURET, Député de l'Allier.

PAUL MEUNIER, Député de l'Aube.

PÉCHADRE, Député de la Marne.

PÉROUSE (Madame), Présidente de l'Union des Femmes de France.

PERREAU-PRADIER (C.), Député de l'Yonne.

PERRIER (EDMOND), Membre de l'Institut, Directeur du Muséum d'Histoire Naturelle.

PÉRRISOU, Député de Seine-et-Marne.

PICHON (RENÉ), Professeur au Lycée Henri IV et à l'Ecole Normale de Sèvres.

PIERROTET (PAUL), Directeur du Collège Sainte-Barbe, Maire du Ve Arrondissement.

POULAIN (ALBERT), Député des Ardennes.

QUENTIN (MAURICE), Président du Conseil Général de la Seine.

QUINTON (RENÉ), Président de la Ligue Nationale Aérienne.

RAFFIN-DUGENS, Député de l'Isère.

REINACH (JOSEPH), Député des Basses-Alpes.

REINACH (SALOMON), Membre de l'Institut.

RENARD (Lt. Colonel PAUL).

REYMOND (E.), Sénateur de la Loire.

RICHARD, Sénateur de Saône-et-Loire.

RICHET (CHARLES), Membre de l'Académie des Sciences et de l'Académie de Médecine, Professeur à la Faculté de Médecine.

ROBAGLIA, Conseiller Municipal de Paris.

ROBLIN (H. L.), Député de la Nièvre.

ROGNON (ETIENNE), Député du Rhône.

RONDET-SAINT (M.), Conseiller du Commerce Extérieur.

ROUANET, Député de Paris.

ROUX (D^r), Membre de l'Institut, Directeur de l'Institut Pasteur.

SABATERIE (Dr B.), Sénateur du Puy-de-Dôme.

SABOT (A.), Maire du XIIe Arrondissement.

SCHLOESING fils (TH.), Membre de l'Institut.

SCHMIDT (HENRI), Député des Vosges.

SEMBAT (MARCEL), Député de la Seine.

SÉVÈRE, Député de la Martinique.

SÉVERINE.

SIMON (PAUL), Député du Finistère.

SIXTE-QUENIN, Député des Bouches-du-Rhône.

STEEG, Député de Paris, Ancien Ministre.

TAVÉ, Député de la Corrèze.

THIVRIER (Dr LÉON), Député de l'Allier.

TOULOUSE (D^r), Médecin en Chef de l'Asile de Villejuif.

VIARD, Député de la Haute-Marne.

VINCENT, Sénateur de l'Ardèche.

VINCENT (E.), Député de la Côte-d'Or.

WEIL (Madame), Présidente de l'Amicale de la Bienfaisance.

ZUYLEN DE NIEVELT DE HAAR (Baron DE).

